

Landsforeningen - We Shall Overcome

*Bruker- og interesseorganisasjon for menneskerettigheter,
selvbestemmelse og verdighet innen psykisk helse*

Stiftelsesår: 1968 / Org.nr.: 980 334 597 / Bankkontonr.: 6242.05.31325
Postboks 8817 Youngstorget, 0028 Oslo – besøksadresse: Møllergata 12, Oslo
Tlf. 22 41 35 90 – post@wso.no – www.wso.no

Oslo 18.09.12

Høringssvar

Valgfri protokoll til FNs torturkonvensjon

We Shall Overcome – WSO er en bruker/- og interesseorganisasjon som jobber for menneskerettigheter, selvbestemmelse og verdighet innen psykisk helse. Vårt høringssvar fokuserer derfor i hovedsak på frihetsberøvelse i psykisk helsevern, men også mennesker med nedsatt psyko-sosial funksjonsevne frihetsberøvet i andre institusjoner.

WSO støtter en Norsk ratifisering av valgfri protokoll til FNs torturkonvensjon. WSO vil understreke viktigheten av at det opprettes en nasjonal forebyggende mekanisme som har tilsyn med og vurderer situasjonen for alle frihetsberøvede uavhengig av begrunnelse for frihetsberøvelsen, i forhold til forbudet mot tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

WSO har ikke hatt mulighet til å gå tilstrekkelig i dybden på hvilken institusjon som bør ha ansvaret for Nasjonal forebyggende mekanisme.

Ut fra argumentasjonen i høringsnotatet, og da særskilt argumentet om oversiktighet og tilgjengelighet for de som er utsatt for frihetsberøvelse, støtter vi at en institusjon tildeles oppgaven som nasjonal forebyggende mekanisme.

Vi er usikre på om Sivilombudsmannen er rette instans, ut i fra en bekymring om hvorvidt sivilombudsmannen i praksis er uavhengig nok fra styrende myndigheter. Vår erfaring med sivilombudsmannen og kompetansen på saker som omhandler psykiatri er blandet, og vi er ikke overbevist om at tilføring av ressurser/ kompetanse vil være nok til å ivareta oppgaven som forebyggende mekanisme på en tilfredsstillende måte. Hvis sivilombudsmannen blir valgt, er det en forutsetning at det også opprettes et rådgivende organ, som inkluderer både Nasjonal Institusjon og sivilt samfunn.

Den uavklarte situasjonen i forhold til SMR/Nasjonal Institusjon er en stor svakhet i forhold til høringsnotatets vurderinger. WSO ønsker en sterk, uavhengig og handlekraftig NI, og mener en Nasjonal forebyggende mekanisme kunne organiseres under NI. Samtidig er det vanskelig å gjøre det nå, så lenge situasjonen er uavklart.

Vi mener derfor myndighetene må få fortgang i den prosessen så Norge kan få en NI som tilfredsstillende internasjonale krav.

Vi vil videre anmode at Nasjonal Forebyggende mekanisme forplikter seg til å ha tett kommunikasjon med frivillige organisasjoner/ grupper som ikke er representert i et rådgivende organ, men som innehar kompetanse på særskilte utfordringer for enkeltgrupper som utsettes for frihetsberøvelse.

Det vil også være viktig at organet aktivt ettersøker kompetanse fra og samarbeid med Nasjonal Institusjon og andre menneskerettighets organer (eksempelvis LDO), som kan bidra til innsikt i utviklingen som skjer på menneskerettighetsfeltet generelt, og situasjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne spesielt, og forståelsen av hvordan torturkonvensjonen forstås i forhold til enkelt-grupper.

Ved ratifisering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) vil Norge forplikte seg til å ha en mekanisme som overvåker implementering av konvensjonen. Sivilt samfunn, og særlig mennesker med nedsatt funksjonsevne og de organisasjoner som representerer dem, skal trekkes inn i overvåkningsprosessen og delta fullt i den (CRPD art. 33). Artikkel 15 i CRPD omhandler frihet fra tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Den Nasjonale forebyggingsmekanismen for tortur må ha et tett samarbeid med mekanismen for overvåkning av CRPD, for å gjenkjenne de situasjoner hvor mennesker med nedsatt funksjonsevne som er frihetsberøvet er særlig utsatt.

Uavhengig helsefaglig kompetanse.

Ut i fra WSOs erfaring vil det være svært viktig at den helsefaglige kompetanse som tilknyttes Nasjonalt forebyggende organ er uavhengig fra den praksis som eksisterer ved helseinstitusjonene. Med dette mener vi at eksempelvis psykiatrisk/ helsefaglig kompetanse ikke bør innhentes fra personer som er i klinisk praksis hvor frihetsberøvelse/ tvang utøves, eller har vært dette i nær fortid. Et tortur-forebyggende organ/ tilsyn må kunne vurdere forbudet mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff uavhengig av hva som til en hver tid er gjeldende praksis i helsevesenet, og være upåvirket av selv å være/ ha vært med på å utføre eller støtte tilsvarende praksis. Det vil være viktig at et torturforebyggende organ vurderer tilsvarende praksiser i eksempelvis helsevesen og fengselsvesen på samme grunnlag, og ut i fra en menneskerettighetsstandard og ikke en helse/ psykiatri standard. Ut i fra vår erfaring har eksisterende tilsynsorganer for psykisk helsevern, inkludert sivilombudsmannen, i liten grad evnet å gjenkjenne brudd på sentrale menneskerettigheter i psykisk helsevern, og har i stor grad underlagt seg psykiatrifaglige vurderinger om hva som er «nødvendig behandling, utført med gode hensikter». Hvis et Nasjonalt forebyggende organ skal opparbeide seg tillit hos mennesker som er utsatt for psykiatrisk frihetsberøvelse og deres organisasjoner, er det helt avgjørende at det eksplisitt synliggjøres i praksis at de er løsrevet fra psykiatrisk definisjonsmakt.

Mette Ellingsdalen

We Shall Overcome - WSO

